

העלם מכפר על עבירת מצוה ידועה, ואילו פר יום הכפורים מכפר על עבירת מצוה שאינה ידועה, על מי שנכנס למקדש בטומאה ולא ידע בעת כניסתו שהוא טמא, ולאחר מכן לא נודעה לו כניסתו.

אלא, פר העלם דבר של צבור ושעיר של יום הכפורים שהושוו מעשיהם.

והבי קאמר: ומה במקום שלא הושוו קרבן לקרבן, דהאי פר והאי שעיר, הושוו מעשים למעשים למאי דכתב בהו התורה במפורש, שבהזאות הכתובות בכל אחד מהם לא שינה הכתוב את זו מזו, אלא אלו ואלו ניתן דמם על הפרוכת, אלו ואלו ניתן דמם על הקרנות, אלו ואלו יש בהם מתן אצבע. ואף על גב שיש מהדינים הקיימים בשעיר ואינם בפר העלם דבר, שהרי דם השעיר נכנס לפני ולפנים ומתן דמו בשמונה הזאות, ומה שאין כן בפר העלם דבר, מכל מקום, במעשה העבודות שכן הצריך בשניהם, לא שינה הכתוב את אלו מאלו. אם כן, מקום שהושוו קרבן לקרבן, דהאי פר והאי פר, אינו דין שבאותן עבודות השוות בשניהן, כגון הזאות הפרוכת ומזבח הזהב, הושוו מעשים של זה למעשים של זה, ויהיה בהזאותיו דיני "את" בדם" ו"טבילה".¹

מא-א

הכפורים וקרבן שעיר יום הכפורים, שזה פר וזה שעיר, והושוו מעשיו של זה למעשיו של זה שכל עבודותיהם שוות, ומכאן למדנו קל וחומר לפר יום הכפורים ופר העלם דבר, שאף מעשיהם יהיו שוים.

הרי איכא למיפרך: מה להנך, פר ושעיר של יום הכפורים, שכן נכנס דמם של שניהם לפני ולפנים, ואין ביניהם חילוק בדבר זה, ולכן דין הוא שיושוו אף במעשה עבודותיהם, ומה שאין כן פר יום הכפורים ופר העלם דבר, שלא הושוו בענין זה, שהרי דם פר יום הכפורים נכנס לפני ולפנים, ואילו דם פר העלם דבר אינו נכנס.

אלא, שמא תאמר שלא הושוו פר העלם דבר של צבור ושעירי עבודת כוכבים, כיון שדרשנו לעיל מתיבת "החטאת" לרבות שעירי עבודת כוכבים, והקשנום לפר העלם דבר, נמצא שהושוו מעשיהם אף על פי שלא הושוו קרבנם, שזה פר וזה שעיר.

הרי איכא למיפרך:¹⁶ מה להנך, פר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים, שכן שניהם מכפרים על עבירות מצוה ידועה. וכיון ששניהם שוים בדבר זה, לפיכך הושוו עבודותיהם. מה שאין כן פר יום הכפורים ופר העלם דבר, שאינם שוים בזה, שהרי פר

לארבעים ושלוש הזאות.

16. הקשה הרש"ש, מדוע לא פרכה הגמרא אף בזה, מה לפר העלם דבר ושעירי עבודת כוכבים, שכן דם שניהם אינו נכנס לפני ולפנים, ומה שאין כן פר העלם דבר, ופר יום הכפורים שלא הושוו בדבר זה, שהרי דמו של פר יום הכפורים נכנס, ואילו דמו של פר העלם דבר, אינו נכנס! ? וכתב, שמא לא רצה המקשן לפרוך מדבר

שהושוו בהם לשלילה, אלא מדבר שהושוו בהם לחיוב.

1. כן מבואר בשיטה מקובצת, שפירש את הקל וחומר בשיטת רש"י, כיון שראינו שהושוו פר העלם דבר ושעיר יום הכפורים בכל ההזאות שהוצרכו לשניהם, יש לנו לומר שילמד הסתום מן המפורש, וכשגילתה לנו תורה דיני "את" בדם" ו"טבילה" בפר העלם דבר, הוא הדין

ו**אתא** ליה **פר יום הכפורים** להצריך בהזאתיו את דיני "את" "בדם" ו"טבילה", **מפר כהן משיח**² בקל וחומר זה, כפי שאמרנו.

וכן **אתי ליה שעיר יום הכפורים** להצריך אף בו דיני "את" "בדם" ו"טבילה", **משעירי עבודת כוכבים**, מקל וחומר: מה במקום שלא הושווה קרבן לקרבן, דהיינו פר העלם דבר ושעיר של יום הכפורים, אף על פי כן הושוו מעשים המפורשים בשניהם זה לזה בדיני הזאות שבהיכל. מקום שהושווה קרבן לקרבן, כגון שעיר של יום הכפורים ושעירי עבודת כוכבים, אינו דין שיושוו בהם מעשים למעשים, ונלמד שעיר יום הכפורים שסתם בו הכתוב, משעירי עבודת כוכבים המפורש.

ומקשינן: והרי שעירי עבודת כוכבים עצמם, לא נאמרו בהם דיני "את" "בדם" ו"טבילה" במפורש, אלא ממה שהוקשו לפר העלם דבר ידענו בהם דינים אלו, ואם כן, **וכי דבר הלמד בהיקש** כגון זה, חוזר ומלמד בקל וחומר?

ומתריצין: **אמר רב פפא: קסבר תנא דבי רבי ישמעאל** הדורש קל וחומר זה, כי **דבר הלמד בהיקש**, חוזר ומלמד בקל וחומר.

שנינו בדברי רבי ישמעאל לעיל, "ועשה **לפר**", זה **פר העלם דבר של צבור**!

ומקשינן: מדוע צריכים אנו לדרוש כן? הרי תיבת "לפר" זו, **בפר העלם דבר של צבור גופיה כתיב**:

ומתריצין: **אמר רב פפא**: הוצרכנו לדרשה זו, **משום דבעי אנמורי בהיקש**, **פר העלם דבר של צבור** אשר בדין הקטרתו כלול הקטרת **יותרת הכבד ושתי הכליות**, **לשעירי עבודת כוכבים**, להכלילם בדין זה.

ו**פר העלם דבר של צבור** עצמו, **בגופיה לא כתיב** דין זה של הקטרת היותרת ושתי הכליות, אלא **בהיקשא** מפר כהן משיח **אתי**.

ויש לנו כלל בקדשים, ש"דבר הלמד בהיקש, אינו חוזר ומלמד בהיקש". ולכן, בלי דרשה זו של "לפר", לא ניתן היה ללמוד בהיקש מפר העלם דבר לשעירי עבודת כוכבים על הקטרת היותרת ושתי הכליות. לכן **איצטריך** דרשת "ועשה **לפר**", המקישה את פר העלם דבר לפר כהן משיח.

והיינו, כיון שכבר הקישם הפסוק פעם אחת באומרו "כאשר עשה לפר", זה פר כהן

את הכל.

2. ביאר השיטה **מקובצת**, וודאי עיקר הלימוד הוא מפר כהן משיח אשר בו נדרשו דינים אלו, וממנו למדנו על פר יום הכפורים, כי אם תאמר ללמוד פר יום הכפורים מפר העלם דבר, אשר לא ידענו בו דינים אלו אלא משום שהוקש לפר כהן משיח, נמצא שדבר הלמד מהיקש חוזר

לשעיר יום הכפורים, וממנו למדנו בקל וחומר לפר יום הכפורים. והוכיח כן בדברי רש"י שכתב על מה שהושוו פר העלם דבר ושעיר יום הכפורים: "אף על גב שלא הושוו לענין "את" "בדם" ו"טבילה", יש לומר שלא פירש הכתוב את הכל", ומשמע מדבריו, כיון שפירש הכתוב דינים השווים בשניהם, הרי שהושוו אף בדיני "את" "בדם" ו"טבילה", ורק שלא פירש הכתוב

הכליות, הוא הדין לשעירי עבודת כוכבים. כי מאחר ונאמר בהם "אשה לה", למדנו בזה שאף אלו חשובים "אשה לה".

ומדייקת מכאן הגמרא: הרי בקרבן "שגגתם" עצמו [דהיינו, בפר העלם דבר], מהיכן למדת בו דין הקטרת יותרת ושני הכליות? האם לא בהיקש מפר כהן משיח למדת? ואם כן, וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש?

אלא, בהכרח, אין זה חשוב לימוד מהיקש, שהרי תלמוד לומר "ועשה לפר", זה פר העלם דבר של צבור, "כאשר עשה לפר", זה פר כהן משיח. וכיון שכפל הכתוב את ההיקש בין פר העלם דבר לפר כהן משיח, הרי זה כאילו נכתב במפורש בפר העלם דבר דין הקטרת היותרת ושתי הכליות [האמור בפר כהן משיח].

אמר מר: "הטאתם", אלו שעירי עבודת כוכבים.

ומקשינן: מדוע הוצרכנו ללמוד בהם דין הקטרת יותרת ושתי הכליות, מלימוד זה? תיפוק ליה, תלמד דין זה מקרא קמא לעיל, דאמר מר "ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת", "החטאת" אלו שעירי עבודת כוכבים, והוקשו בזה לפר העלם דבר, ומהיקש זה יש לנו ללמוד אף לענין דין הקטרת היותרת ושתי הכליות, ולמה לנו ההיקש הנוסף של "חטאת על שגגתם"?

ומתריצין: אמר רב פפא: איצטריך לשניהם.

משיח, הקישו כעת הכתוב פעם נוספת, כדי למיהוי כמאן דכתיב ביה, בפר העלם דבר, את הדין של הקטרת היותרת ושתי הכליות בגופיה, כאילו נאמר דין הקטרת היותרת ושתי הכליות בפרשת פר העלם דבר עצמה. ועל ידי כך לא ליהוי ההיקש מפר העלם דבר לשעירי עבודת כוכבים דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש [שאינן למדין כן בקדשים].

תניא כוותיה דרב פפא שההיקש הנוסף הרי הוא עושה כמו שנכתב במפורש: נאמר "ועשה לפר כאשר עשה". ולא היה לו לכתוב אלא "ועשה כאשר עשה". מה תלמוד לומר "לפר"?

אלא, לפי שנאמר בפרשת קרבנות עבודת כוכבים "כי שגגה היא. והם הביאו את קרבנם אשה לה", וחטאתם לפני ה' על שגגתם" [במדבר טו], ולא היה לו לכתוב אלא "כי שגגה היא", בא הכתוב להקיש שעירי עבודת כוכבים אלו לפר העלם דבר, ולדרוש:

"חטאתם" אלו שעירי עבודת כוכבים, שעליהם דיבר הכתוב.

"שגגתם" זה פר העלם דבר של צבור, שנאמר בו "ואם כל עדת ישראל ישגו".

ובמה שאמר הכתוב "חטאתם על שגגתם" והסמיכם זה לזה, אמרה תורה: "חטאתם", שעירי עבודת כוכבים, הרי היא לך כ"שגגתם", כמו קרבן פר העלם דבר. כשם שפר העלם דבר יש בו הקטרת יותרת ושתי

ומלמד בקל וחומר, ומדוע לא הוכיחה זאת הגמרא כבר בלימוד זה, והמתינה עד לקל וחומר השני שבסמוך?!